

MİLLİ EKONOMİYİ ÜCRETLERİ AĞIR VERGİLENDİREREK BOĞAZLAMAK

Aslında bu yazı, teknik bir başlıkla “*Vergi takozu ekonomide üretim düzeyini nasıl etkiler?*” şeklinde de adlandırılabilirdi.

Ancak burada anlatılmak istenen “işleyiş”, akademisyenlerden çok çalışanları, işverenleri ve onların temsilcilerini doğrudan ilgilendirdiği için, konunun daha kolay anlaşılabilmesi ve mümkünse dikkatlerini çekebilmesi amacıyla bu başlıkla yayına sokuldu.

Şimdi, konuyu olabildiğince günlük bir dille ele alalım:

1. Devletin temel icraat kaynağı olan *vergi*; kişi ve kurumlarla devlet arasındaki para alışverişi olması yönüyle açıkça bir “ekonomik olaydır”. Bu nedenle, bir ekonomide vergiyi nasıl ve kimden aldığınız; tarafların ekonomik durumlarını, sonunda da milli ekonomiyi olumlu ya da olumsuz yönde doğrudan etkiler.

2. Devlet olarak vergiyi kime yüklerseniz ya da kime “kaydırırsanız”, icraatınız için gerekli olan ekonomik payı da ondan almış ve yükü de ona yüklemiş olursunuz. Yani doğrudan o kesimin ekonomisine müdahale edersiniz.

Vergiyi ağırlıklıla sade vatandaştan alırsanız onun tüketimini veya birikimini; işçiden alırsanız geçimini, işverenden alırsanız yatırım gücünü, üretimdeki maliyetlerini ve kazancını; kurumlardan alırsanız kurumlaşma ve büyüme kapasitelerini etkilemiş olursunuz.

3. Türkiye’de vergi yükünün dağılımı, ne yazık ki milli ekonominin kalkınması açısından oldukça olumsuz bir tablo sergilemektedir.

Bu yazının başlığında da vurgulandığı gibi, mal ya da hizmet

üretimnin önemli kalemi olan ücretler üzerine aşırı yük bindirilerek, bu ekonominin üretkenliği adeta boğazlanmış, ekonomimizin ayağına sıkılmıştır.

4. Tartışmalar çoğu zaman yüzeysel bir biçimde bordro üzerindeki vergilerin (sosyal güvenlik primleri de özünde birer vergidir) yüksekliği üzerinden yürütülür. Bu yaklaşım dar bir görüştür ya da en azından son derece yetersizdir.

Çünkü bordrodan alınan vergiler, bir yandan çalışanın eline geçecek geliri azaltır ve onu daha talepkâr hale getirirken, diğer yandan üretimin işçilik maliyetinden başlayarak nihai maliyetini yükseltir.

Daha da ileri gidersek; yerli üretimin maliyetini arttırır, üretilebilirliğini zora sokar, ithal ürünlerle rekabetini zorlaştır ve nihayet piyasadan siler.

Bu süreç, giderek iç piyasanın yabancı ürünlere kaptırılmasından dış pazarlarda tutunamamaya kadar uzanır.

5. Ücretler üzerindeki ağır vergi yükü, ekonomi literatüründe “vergi takozu” olarak adlandırılır.

Teknik bir parantez açacak olursak; Vergi takozu belli ölçüde her ülkede vardır ama OECD ülkeleri arasında gelişmişlik düzeyi daha düşük olan Türkiye’de, vergi takozu oranı bunlardan ve birçok gelişmiş ülkeden daha yüksektir.

6. Bu nedenle, hem çalışanların hem işverenlerin kendi çıkarları dışında ortak talebi, aynı zamanda milli ekonominin güçlenmesi için bu vergi yüksek takozunun ciddi biçimde düşürülmesi olmalıdır.

Türkiye ekonomisinin daha yatırım yapılabilir, daha üretebilen bir yapıya kavuşmasının yolu da; yalnızca düz işçiliklerde, asgari ücret veya yoksulluk sınırı düzeyinde değil, “her gelir kademesindeki ücretler üzerindeki vergi yükünün” anlamlı ölçüde düşürülmesinden geçmektedir.

Çünkü üretim; yalnızca en alttaki çalışanların değil, en üst düzeydekiler dahil tüm ücretlerin ürün maliyetine yansımalarıyla gerçekleşir. Hatta bu takozun sadece düşük ücretler için düşürülmesi bu sefer de bir başka yapısal kırılmaya;

ekonominin teknolojik değil, değeri düşük mallar üretimine yapılanmasına yol açar.

7. Elbette řu soru sorulacaktır:

“Peki, ücretlerden hatta üst ücretlerden vergi almazsak bütçe nasıl dengelenecek?”

Bunun yanıtı açıktır: Hedef, üretim üzerindeki yükü olabildiğince hafifletmek ve üretimin önünü açmak olmalıdır. Bu yapılmadığı ölçüde belli ki üretim hem “kasılmakta” hem değeri düşük malların üretimine yönelmekten kurtulamamaktadır. Vergi yükü sonuçta; üretimin sırtından inip, üretim dışı kazançlara, lüks sayılabilecek harcamalara ve üretime dahil olmayan servete kaydırılmalıdır ki ekonominin yelkenleri vergi rüzgârını önden değil arkadan alabilsin.

8. Ekonomi politikalarını belirleyen ve etkileyen tüm aktörlerin stratejilerini bu bakış açısıyla oluşturması gerekir.

Ancak ortadaki gerçek de şudur ki; Türkiye’de siyaset, üretim maliyetleri üzerindeki bu ağır yükü yani vergi takozunu kaldırma cesaretini gösterememekte hatta her nedense sözünü bile etmemektedir. Bunun sonucu olarak, ekonomi giderek üretimden uzaklaşmakta, buradaki maliyet “siyasi maliyeti” getirmektedir.

Daha da kötüsü; çalışanlar, işverenler ve onların örgütleri de sözde bir şeyler yapma isteğinde görünürken bu hayati ve üstelik teknik konuyu yeterince gündeme getirmemekte ya da getirememektedir.

9. Şimdi tüm bu anlatılanları bir basit örnekle de somutlaştıralım:

Diyelim ki 5.000 işçi çalıştıran bir otomobil fabrikamız var.

– Siyasetin gündeminde böyle bir şey yok, olmaz da denecektir ama varsayın ki çalışanların ücretlerinden kişi başı aylık 5.000 TL daha fazla vergi almaya kalktınız. Ne olur? Bu ekonomik açıdan sadece işçilerin vergilendirilmesi midir?

İlk görünüşte çalışanları vergilendirmiş olursunuz; ancak

gerçekte yaptığınız işçilik maliyetleri üzerinden ürün maliyetini arttırmak olur. Bu durumda fabrika yükselen maliyetleriyle hem iç pazarda hem dış pazarlarda ithal araçlarla fiyatta rekabet edemez. Yerli üretim daralır, işçi çıkarılır, yatırımlar durur, kalkınma hızı düşer ve ekonominizi yabancı şirketlere teslim etmiş olursunuz.

– Peki, bu sefer de tam tersine, çalışanların vergisini kişi başı 5.000 TL azalttığımızı varsayalım. Ne olur? Bu sadece işçilerin vergilerini düşürmek midir?

Değil tabii... Bu kez işçilik maliyeti düşer, üretimin toplam maliyeti azalır, rekabet gücünüz artar, istihdam genişler, üretim ve yatırımlar yükselir, ithalata ihtiyacınız azalır, ihracatınız artar. Sonuçta tabii ki kalkınma hızınız da artar.

10. Dikkat edilirse, bu iki senaryo arasındaki fark yalnızca şu vergi yükünün ücretler üzerinde mi yoksa ücret dışı kazançlar, lüks tüketim ve üretim dışı servet üzerinde mi toplanacağına ilişkin kamusal ya da siyasal bir tercihtir. Dolayısıyla şeklen vergisel gibi görünen ve algılanan bu tercih, gerçekte son derece temelden bir ekonomi-politik yönlendirme kararınının tam da kendisidir.

11. “Peki, ücretler üzerindeki vergilerin üretim maliyeti üzerinde ciddi bir baskı unsuru olduğuna itiraz etmediğimizde, bu takdirde her şartta “vergisizlik” savunulabilir mi?

Bu en azından “vergide adalet” kavramı ile çelişmez mi?” sorusu da sorulabilir.

Burada söylediğimiz şey asla mutlak vergisizliği savunmak değil tabii.

Kabul edilebilir ölçü, üretimin belirli bir rekabet gücü kazandırılmasına gelene kadardır. Eğer işletmeleriniz aldığı bu güçle bir süre sonra istenen ivmeyi kazanmış, rakiplerinden aşağı kalmayacak düzeye ulaşmışsa, artık vergilendirmeye de başlanmalıdır. Çünkü bu aşamaya gelindiğinde sağlanacak yatırımcının yükselen karlılığı ve piyasaya hakimiyeti, ücretlerin üzerine binen vergi yükünü rahatlıkla kaldırabilecek, sürdürülmeye devam hali yani vergi kayırmaları

o yatırımcının artık fazladan kazancının desteklenmesine, diğer kesimler aleyhine yük dengesizliklerine yol açacaktır. Ancak şu anda Türkiye ekonomisinin gelişmiş ekonomilerle olan açık ara zaafı karşısında böyle bir endişeye düşülmesi alınacak tedbirlerin kararlılığını gereksizce tartıştıracaktır.

Özetle: Ücretlerin vergilendirilmesi tartışmalarında İlk bakışta boğazı sıkılanlar sadece çalışanlar gibi görünüp anlatılıyor olsa da; gerçekte boğulan, boğazı sıkılan; yatırım, üretim, istihdam ve nihayetinde ekonomik kalkınmanın daha da ötesinde siyasi geleceğin kendisidir.

Bugün için yapılması gereken, bordroların üzerinden yola çıkıp üretim gücüne uzanan ve sonuçta onu takozlayan istihdam vergilerinin elden geldiğince ve her düzeyde düşürülmesi, bu yolla kalkınma hareketinin hızlanması için adeta bir "ateşlemeye" gidilmesidir.